

PARTICULARITĂȚILE CREĂRII MUZEULUI SATULUI ÎN REPUBLICA MOLDOVA

*Mihail Ursu,
director general, Muzeul Național
de Etnografie și Istorie Naturală*

On the basis of archival materials and publications, the author expounds the origin of the idea of creating the open-air museum of popular architecture in the Prut-Nistru space, the attempt to create the village museum in the Republic of Moldova, and its significance for safeguarding and valorizing monuments of the traditional culture of the Moldovan village.

Fondarea muzeelor etnografice în aer liber a fost una dintre cele mai importante realizări ale muzeologiei secolului al XIX-lea. Acest fenomen s-a produs din necesitatea de a păstra vestigiile, ce reprezentau modul tradițional de viață și cultura populară a diferitelor popoare, supuse modificării de procesul de industrializare și urbanizare a societății. Crearea centrelor industriale a provocat, pe de o parte, creșterea considerabilă a migrației populației rurale și decăderea treptată a multor centre ale culturii tradiționale, iar, pe de altă parte, a contribuit la sporirea interesului societății față de cultura populară. Treptat, în multe țări europene apare tendința de a păstra moștenirea culturală tradițională și acele valori care o reprezintă. Această idee se materializează prin crearea muzeelor etnografice și, în special, a muzeelor etnografice în aer liber, care reprezintă în ansamblu toată diversitatea culturii tradiționale. Apărute la sfârșitul secolului al XIX-lea, primele muzee etnografice în aer liber se răspândesc și devin cunoscute în secolul al XX-lea mai frecvent sub genericul „Muzeul Satului” sau „Muzeu de arhitectură populară și modul de viață”. În toate țările inițiatori ai fondării unor asemenea muzee au fost reprezentanții intelectualității, care înțelegeau importanța culturii populare pentru generațiile viitoare și conștientizau faptul, că spiritualitatea unui popor

și are rădăcinile în comunitatea sătească, iar tradițiile rurale reprezintă, de fapt, identitatea națională.

Premisele creării muzeelor etnografice în aer liber au fost pregătite de expozițiile agricole, industriale și universale naționale și mondiale, organizate în a doua jumătate a secolului al XIX-lea în diferite țări din Europa. Primele încercări de a prezenta arhitectura tradițională au fost realizate la expozițiile mondiale de la Viena (1873) și de la Paris (1876), când un șir de țări și-au amenajat pavilioanele în stilul arhitecturii populare, prezentând chiar și construcții autentice. Ideea este preluată de către organizatorii Expoziției Mondiale de la Paris din 1878, unde au fost expuse mai multe construcții aduse din coloniile franceze. În cadrul Expoziției Internaționale de la Amsterdam (1883) a fost reconstruit un sat indonezian, locuitorii căruia demonstau pe viu tradițiile locale, iar publicul vizitator avea posibilitatea să asculte muzică populară și să urmărească diferite ocupații tradiționale¹.

Ideea este dezvoltată la Expoziția Națională din 1885 și la Expoziția din cadrul sărbătorilor mileniului din 1896, ambele organizate la Budapesta. În primul caz, au fost construite 15 interioare tradiționale, iar în 1896 au fost amplasate 25 de case autentice, cu mobilierul lor, precum și o biserică din lemn, provenite din diferite zone ale Ungariei. Timp de șase luni aceste exponate au reprezentat satul unguresc².

Astfel, se contura ideea creării unui muzeu etnografic în aer liber, care în baza construcțiilor originale și a altor piese autentice ar putea reflecta modul tradițional de viață și cultură populară. Această idee devine realitate în 1891. Evenimentul se produce la Stockholm, unde fondatorul Muzeului Nordic, Artur Hazelius, a procurat dealul Skansen, pe care a amplasat case și gospodării ale fermierilor, aduse din diferite provincii ale țării. Fiind deschis pentru public în luna octombrie 1891, Skansen-ul este primul muzeu etnografic în aer liber care a devenit imediat un model pentru fondarea unor asemenea muzee în toată lumea³.

Pe parcursul secolului ce a urmat, muzeul etnografic în aer liber a evoluat considerabil, devenind un mijloc important de conservare și promovare a culturii tradiționale a popoarelor. Acest proces s-a produs și în spațiul Pruto-Nistrean, evoluând cu anumite particularități specifice în diferite perioade.

Relațiile capitaliste în Basarabia, anexată în 1812 la Rusia, au început să se dezvolte cu mult mai târziu decât în Europa Centrală și de Vest, de aceea

procesul de urbanizare și industrializare a societății s-a produs mai lent și nu prezenta un pericol evident pentru cultura populară și modul tradițional de viață. Gospodăria țărănească și-a păstrat aspectul său patriarhal până în secolul al XX-lea. Datorită acestor împrejurări, pătrunderea relațiilor capitaliste în viața urbană și rurală are loc prin modernizarea îndeletnicirilor tradiționale ale populației. Anume în acest context crește interesul societății față de cultura populară și se conturează specificul apariției și dezvoltării ideii creării unui muzeu al satului în Basarabia. Premisele apariției acestei idei au fost pregătite și de expozițiile agricole și industriale, organizate în Basarabia în secolul al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea. Dacă în cadrul primei expoziții (1837) au fost prezentate doar țesături și ceramică, apoi la Expoziția Creațiilor Sătești, organizată la Chișinău în anul 1847, au fost etalate primele interioare tradiționale. După cum mărturisesc documentele de arhivă „... cele patru camere ale expoziției erau împodobite cu covoare și alte țesături din ținut...”⁴.

La Expoziția Agricolă și Industrială din Basa-

cusință publicului toate etapele de creare a pieselor din ceramică⁵.

Au fost expuse, de asemenea, planuri și desene ale construcțiilor sătești, anexelor gospodărești, iar fiecare zonă a prezentat descrierea detaliată a unei gospodării, ce cuprindea o informație amplă despre modul de viață al populației.

O nouă modalitate de prezentare a culturii tradiționale a Basarabiei a fost propusă la Expoziția Industriei casnice din toată Rusia, organizată la Sanct-Petersburg în anul 1902. Basarabia a amenajat o secție autonomă în care, pe lângă o mare diversitate de articole meșteșugărești din toate județele, au fost expuse și războaie de țesut, iar două meșteșuguri demonstrau pentru public arta covoarelor și a pânzelor⁶.

A contribuit la conturarea ideii creării unui muzeu etnografic în aer liber și Expoziția Generală și târgul de mostre, organizate în toamna anului 1925 la Chișinău. Expoziția s-a desfășurat în Palatul Sfatului Țării și pe teritoriul din împrejurimi, unde au fost amenajate numeroase pavilioane, în care au fost amplasate 21 secții ce prezentau cultura tradițională

Casa cu arhitectură tradițională din zona Codrilor basarabeni, expusă în cadrul Expoziției Generale din 1925 de la Chișinău

a ținutului, inclusiv o casă țărănească din zona Codrilor. Este pentru prima dată când la o expoziție din Basarabia a fost expusă o mostră autentică de arhitectură populară⁷.

Ideea creării unui Muzeu al Satului este lansată în anii 30 ai secolului al XX-lea și formulată de marele etnograf și folclorist Petre Ștefănuță.

rabia, organizată în anul 1889, pentru demonstrarea îndeletnicirilor și ocupațiilor tradiționale au fost construite pavilioane, în forme și elemente specifice arhitecturii populare. A fost improvisat un atelier de olărit, unde elevii clasei de meșteșugari din Cinișeuți, județul Orhei, prezentau zilnic adevărate spectacole, în cadrul cărora demonstrau cu multă is-

Efectuând numeroase cercetări în satele din Basarabia, el a descoperit „o mulțime de comori etnografice, care din cauza prefacerilor prin care trece viața, se pierd dacă nu se va găsi atenție și sprijin din partea statului și instituțiilor de cultură, ca să fie culese”⁸. În lucrarea sa *Pentru un muzeu etnografic al Basarabiei*, Petre Ștefănuță pledează pentru or-

ganizarea unui muzeu etnografic „în care trebuie să figureze nu numai obiecte de artă populară, ci orice lucru, care ne aduce o dovadă de civilizația și cultura unui neam”. Atestând în diferite sate case vechi, mori subterane și de vânt, diferite unelte și instalații tehnice, mostre ale portului popular, savantul conștientiza, că „dacă nu se va găsi nimeni, care să le scoată din ascunzișurile satelor și să le păstreze la muzeu drept mărturie a civilizației...” ele „... vor dispărea fără urmă și va fi o pierdere destul de simțită pentru cultură”⁹. Pentru organizarea unui asemenea muzeu, după părerea lui P. Ștefănuță, se cere doar „dragoste și interes de a cunoaște civilizația și cultura” poporului.

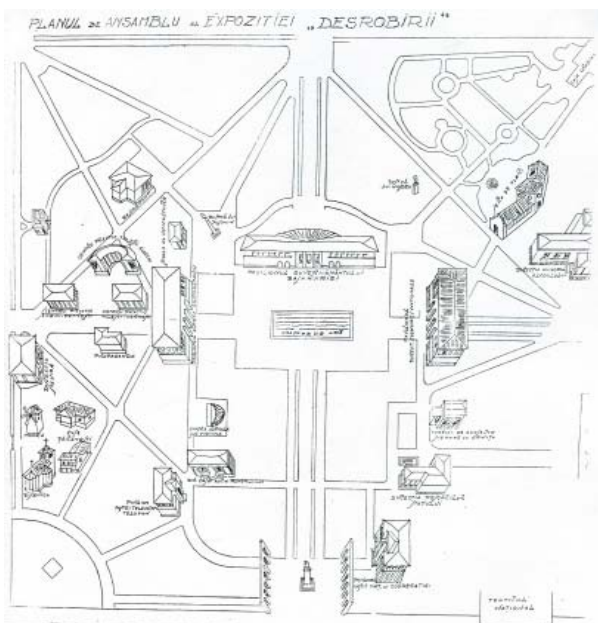
Prima încercare în Basarabia de a materializa ideea lansată de Petre Ștefănuță în direcția creării unui muzeu al satului în aer liber a fost realizată în cadrul „Expoziției Dezrobirii”, organizată în Grădina Publică din Chișinău în anul 1942. În numeroasele pavilioane, amplasate pe teritoriul acestui parc, au fost expuse diverse standuri, care demonstau tradițiile și specificul culturii tradiționale din ținut, dar în opinia organizatorilor expoziției „o înfățișare a Basarabiei nu este posibilă fără arătarea temeiurilor vieții acestei provincii, a satului basarabean, păstrător [...] al datinilor, al limbii, al tradițiilor”¹⁰. Pentru realizarea acestei idei a fost repartizat un sector al Grădinii Publice în preajma monumentului lui Ștefan cel Mare și Sfânt, de-a lungul străzii Bă-

nulescu-Bodoni, care a și fost numit Muzeul Satului Basarabean.

În acest scop au fost aduse și amplasate, în cadrul expoziției, două case țărănești - din Purcari, județul Cetatea Albă, și Ignăței, județul Orhei, „case autentice cu interioare autentice și locuite de săteni băștinași”. Alături a fost montată biserica veche din s. Cornova, Orhei, „care număra trei secole” și o moară de vânt din Purcari, „caracteristică plaiurilor basarabene”.

Demonstrând aceste monumente de arhitectură populară, Expoziția s-a bucurat de un mare succes și a accentuat necesitatea creării unui muzeu etnografic în aer liber, promovând această idee pentru generațiile viitoare.

O revenire la ideea creării Muzeului Satului la Chișinău are loc la începutul anilor șaizeci ai secolului al XX-lea. La propunerea Muzeului de Stat de Istorie și Studiere a Ținutului din R.S.S.M. (astăzi Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală), Ministerul Culturii, cu susținerea Academia de Științe a R.S.S.M., abordează problema creării unui muzeu de arhitectură populară. Pentru Uniunea Sovietică această idee era de pionierat, R.S.S.M. fiind prima dintre republicile sovietice care a ieșit cu asemenea inițiativă. Acest lucru este confirmat de revista „Sovietskaia Etnografia” în nr. 4 din 1962. Deoarece crearea unui muzeu etnografic în aer liber în R.S.S.M. ar fi putut demonstra existența unei culturi

Planul general al Expoziției Dezrobirii din Grădina Publică a orașului Chișinău, organizată în 1942

Biserica de lemn din s. Cornova, jud. Orhei, inclusă în Expoziția Dezrobirii. Chișinău 1942

și civilizații rurale seculare, ceea ce contravenea interpretărilor ideologice ale vremii, realizarea ei era târâgănată fără nicio explicație. Între timp, această idee este preluată de Ucraina, Armenia, Georgia și Republicile Baltice, care într-o perioadă scurtă reușesc să creeze asemenea muzee. Acest lucru a favorizat promovarea ideii creării unui muzeu al Satului și în R.S.S.M. În 1967-1968 Ministerul Culturii deleghează colaboratorii săi, ai Muzeului de Stat de Istorie și Studiere a Ținutului și ai Academiei de Științe în Ucraina, Rusia, Lituania și Letonia cu scopul de a studia experiența de organizare a muzeelor noi create. Ca rezultat, la 25 ianuarie 1968, prin ordinul Ministerului Culturii nr. 50, se instituie o comisie pentru organizarea Muzeului Satului, care până la 15 martie 1968 trebuia să elaboreze proiectul Regulamentului Muzeului, planul tematico-expozițional, devizul estimativ și să prezinte propuneri pentru amplasarea în teritoriu a viitorului muzeu.

Pe parcursul anului, Comisia în cauză a elaborat și coordonat toate propunerile înaintate și în 1969 Ministerul Culturii și Academia de Științe au propus Consiliului de Miniștri al R.S.S.M. proiectul Hotărârii „Cu privire la crearea Muzeului de Stat de arhitectură populară și etnografie a satului din R.S.S. Moldovenească”. Proiectul prevedea aprobarea inițiativei Ministrului Culturii și Academiei de Științe de a organiza Muzeul Satului în spațiile verzi din Zona Sculeni a or. Chișinău.

Schița de proiect a Muzeului a fost elaborată de arhitecții R. Curț și F. Naumov. Dar propunerea făcută nu se înscria pe deplin în ideologia promovată de conducerea de vârf a R.S.S.M. și nu fusese acceptată.

Pe parcursul anilor 70 la fondarea Muzeului Satului, pe lângă muzeografi, s-au încadrat arhitecți, savanți, scriitori și alte personalități din domeniul culturii.

Au fost elaborate noi proiecte de hotărâri ale organelor de resort, arhitecții R. Curți, F. Naumov și N. Zaporojan au elaborat și prezentat alte variante de schițe de proiect, însă decizia care să prevadă crearea muzeului așa și nu a fost adoptată¹¹.

O nouă etapă în activitatea de promovare a ideii fondării Muzeului Satului la Chișinău s-a desfășurat în anii '80, odată cu *perestroika* gorbaciovistă și democratizarea societății. În contextul evenimentelor social-politice ce au avut loc în această perioadă, al reevaluării moștenirii culturale de către întreaga societate, a fost reluată și problema edificării muzeului respectiv. Pentru a promova această idee, s-au solidarizat principalii ei promotori: Ministerul Culturii, Academia de Științe, uniunile de creație și adminis-

trația publică. Ca rezultat, la 26 septembrie 1989 a fost adoptată o hotărâre comună a colegiilor Ministerului Culturii, *Gosstroii*-ului, Prezidiului Academiei de Științe a R.S.S.M., Comitetului Executiv al Sovietului de deputați al or. Chișinău și a Cărmuirii Uniunii Artiștilor Plastici ai R.S.S.M., prin care a fost anunțat „un concurs republican pentru cel mai bun proiect de plan general al Muzeului de Stat de Arhitectură Populară și Etnografie din Moldova”.

Pentru elaborarea unui asemenea proiect urma să se efectueze un enorm volum de lucru privind sistematizarea tipurilor de așezări, caselor țărănești, instalațiilor tehnice, monumentelor de arhitectură ecleziastică, în funcție de particularitățile specifice satelor din diferite zone ale republicii. În concurs s-au încadrat patru grupuri de arhitecți, însă din cauza lipsei publicațiilor, care ar fi reflectat problemele enumerate mai sus, realizarea unui proiect competitiv al Muzeului Satului era destul de dificilă. Grupul, condus de arhitectul Eugen Bâzgu, a reușit să definească o schiță de proiect care a corespuns cerințelor concursului. Acest lucru a devenit posibil datorită faptului că încă în anii 1981-1982 Eugen Bâzgu, împreună cu alți colegi de la Facultatea de Arhitectură a Institutului Politehnic din Chișinău, în baza materialului factologic colectat în decursul a mai multor ani din peste 400 de sate din Moldova și Bucovina, a elaborat un asemenea proiect care, la concursul tinerilor arhitecți din Uniunea Sovietică, desfășurat în 1983 în or. Voronej, a fost menționat cu premiul doi. În anii următori, activând în cadrul Complexului Muzeal „Orheiul Vechi” și Muzeului de Stat de Studiere a Ținutului, E. Bâzgu a continuat acumularea și cercetarea materialelor despre arhitectura populară. În așa mod, creând un grup de lucru în care a inclus arhitecți și etnografi ce cunoșteau satul moldovenesc, a reușit să elaboreze un proiect competitiv al Muzeului Satului. Grupul a ținut cont de experiența de organizare și funcționare a muzeelor etnografice în aer liber din diferite țări europene, a renunțat la crearea unui muzeu tip „skansen” și a propus o concepție de organizare a viitorului Muzeu al Satului după principiul geografic într-un mediu natural corespunzător. Muzeul era conceput ca un parc etnografic și s-a propus a fi amplasat la *Porțile or. Chișinău*, în sectorul Botanica, pe un promontoriu de 150 ha, situat vis-a-vis de Grădina Botanică, în vecinătatea Grădinii Zoologice. Se propunea ca fiecare zonă etnografică să fie reprezentată de un sat convențional, creat din cele mai tipice monumente de arhitectură populară. În spațiile dintre sate urmau să fie amplasate mori de apă și de vânt, alte instalații tehnice, conacuri boierești, iar la răscrucea drumu-

rilor – poștă cu cai, fierării, hanuri. Proiectul prevedea și dezvoltarea de mai departe a spațiilor verzi existente prin crearea în fiecare zonă etnografică a mediului natural tradițional, a colecțiilor etnobotanice, care pot fi realizate de specialiștii Grădinii Botanice a Academiei de Științe. Autorii au propus, de asemenea, crearea unei zone de agrement, unde vor fi amenajate terenuri pentru jocuri și tradiții etnografice cu amfiteatru pentru manifestațiile culturale și un teatru etnofolcloric. În luna octombrie 1990 juriul concursului, condus de Valentin Zelenciuc, membru-corespondent al Academiei de Științe al R.S.S.M., a acordat unanim premiul întâi „proiectului de plan general, realizat de către E. Bâzgu, M. Șeremet, G. Burciu, V. Buzilă și A. Ouș”.

Pentru verificarea și promovarea conceptului Muzeului Satului, proiectul a fost prezentat și discutat în diferite instanțe și foruri științifice. La simpozionul internațional „Satul european azi. Casa țărănească. Arhitectura și mentalitatea”, desfășurat în luna noiembrie 1990 la București și la Sesiunea Națională a Muzeelor în aer liber din luna decembrie 1990 proiectul prezentat de specialiștii din Republica Moldova a fost apreciat la înalta-i valoare și recomandat spre realizare. Tot în această perioadă proiectul Muzeului Satului a fost discutat și aprobat la ședințele consiliilor științifice ale Grădinii Botanice a Academiei de Științe, a Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală, a Muzeului Satului din București, la ședința consiliului pentru urbanism al Primăriei municipiului Chișinău, la Colegiul Ministerului Culturii, la Asociația europeană a Muzeelor în Aer Liber. Comunitatea academică, cea muzeală și cea executivă (implicată direct sau indirect în realizarea prevederilor proiectului) l-a apreciat ca noutate, actualitate și utilitate.

Aprecierile date au accelerat instituționalizarea Muzeului și obținerea avizelor necesare pentru repartizarea terenului pentru amplasarea Muzeului de Arhitectură Populară. Prin ordinul Ministerului Culturii nr. 43 din 15 februarie 1991 a fost constituită Direcția Muzeului Satului în cadrul Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală, iar la 16 ianuarie 1992, cu susținerea Primăriei municipiului Chișinău, a fost adoptată Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 16 „Cu privire la repartizarea terenurilor”, prin care 151,2 ha de teren de la porțile orașului Chișinău au fost transmise Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală „pentru organizarea Muzeului de Arhitectură Populară și a Parcului Etnografic”.

Cu organizarea grupului de arhitecți condus de E. Bâzgu începe activitatea practică de creare a

Muzeului Satului. Pe parcursul a patru ani au fost cercetate circa 400 de sate din toate raioanele republicii, au fost depistate și documentate cele mai reprezentative monumente de arhitectură populară. Concomitent, au fost salvate de la distrugere totală, demontate și depozitate în cadrul muzeului ultimele șase mori de vânt din secolul al XIX-lea, păstrate în unele sate, trei biserici de lemn din secolul al XVIII-lea și două case țărănești din zona arhitecturii în piatră. Investigațiile de teren au evidențiat o tendință periculoasă de dispariție a multor monumente unice drept urmare a renovării satelor. Aceste împrejurări impuneau urgentarea lucrărilor de realizare a Muzeului Satului. În baza cercetărilor întreprinse în colaborare cu Institutul de Etnografie și Folclor și Institutul de Teorie și Istorie a Artelor al A.Ș.M. a fost concretizat proiectul-concepție aprobat anterior și elaborat un program de edificare a Muzeului. Ministerul Culturii, Academia de Științe și Primăria Municipiului Chișinău au adresat un demers comun

Inaugurarea primului monument de arhitectură populară în cadrul Muzeului Satului. 18 mai 1995

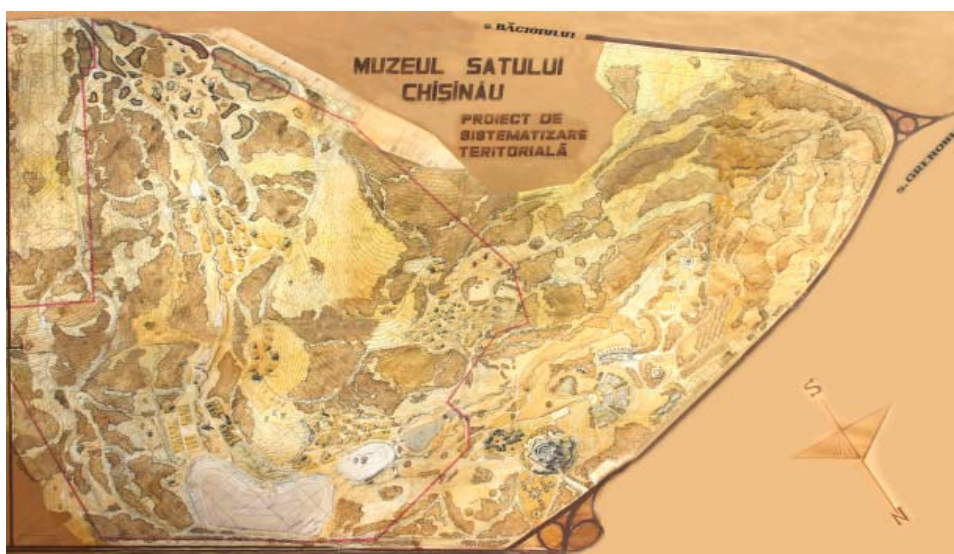
șefului statului pentru susținerea acestui program. Conducerea republicii, sensibilă la valorile identitare revendicate de mișcarea națională, a sesizat oportunitățile agreării acestei opere istorice. La 18 mai 1995 a fost inaugurat primul monument în cadrul Muzeului Satului – moara de vânt din s. Opaci, cu participarea președintelui Republicii Moldova Mircea Snegur, iar la 24 iulie 1995 a fost semnat Decretul Președintelui nr. 251 „Privind crearea Muzeului Satului”. Este primul document oficial care apreciază la justa valoare importanța monumentelor de arhitectură pentru cultura națională. În decret se subliniază că „Având în vedere importanța istorică, culturală și cognitivă a monumentelor culturii tradiționale ale satului moldovenesc și în scopul conservării și amenajării lor în circuitul culturii naționale, ... se încuviințează inițiativa Ministerului Culturii, Academiei de Științe a Moldovei și Primăriei Municipiului Chișinău privind înființarea Muzeului Satului” și „se aprobă Programul de edificare a primei tranșe a Muzeului Satului pe teritoriul repartizat în acest scop... și Lista monumentelor culturii tradiționale ale Satului Moldovenesc, care urmează să fie expuse în cadrul Muzeului Satului în anii 1995-1998”.

Acest Program prevedea transferarea și amplasarea a 167 de monumente de arhitectură populară din toate zonele, cu participarea tuturor structurilor de stat și a societății civile din Republica Moldova, așa cum au fost edificate toate muzeele similare din Europa. Dar în condițiile declinului economic din țară, s-a invocat lipsa mijloacelor financiare necesare pentru realizarea programului. Pentru a găsi o soluție în situația creată, direcția Muzeului Națio-

nal de Etnografie și Istorie Naturală s-a adresat președintelui republicii cu propunerea de a înființa o zonă a antreprenoriatului liber. La 4 mai 1996 a fost semnat Decretul președintelui nr. 117 „cu privire la înființarea Zonei Antreprenoriatului Liber „Muzeul Satului”, în care se menționa că „având în vedere dificultățile întâmpinate în procesul realizării Decretului președintelui Republicii Moldova nr. 251 din 24 iulie 1995 „privind crearea Muzeului Satului” din cauza insuficienței mijloacelor bănești, ceea ce poate aduce prejudicii irecuperabile culturii naționale, și în scopul salvagădării monumentelor culturii tradiționale ale satului moldovenesc prin antrenarea investițiilor străine în vederea amenajării Muzeului Satului... Ministerul Culturii, de comun acord cu Primăria Municipiului Chișinău... va elabora și va prezenta propuneri cu privire la înființarea Zonei Antreprenoriatului Liber „Muzeul Satului”. A fost creat un grup de lucru condus de dr. M. Roșcovan, în care au fost incluși reprezentanții Ministerului Culturii, Ministerului Economiei, Primăriei Municipiului Chișinău și Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală pentru elaborarea actelor normative și de fundamentare a zonei. Au fost stipulate scopurile Zonei Antreprenoriatului Liber „Muzeul Satului”, care prevedea salvagădarea, conservarea și includerea în circuitul național și internațional a monumentelor culturii tradiționale, crearea unui centru muzeal al istoriei culturii și arhitecturii populare; dezvoltarea industriei de agrement și a turismului național și internațional ș.a. În acest scop, în Zonă se propuneau activități prioritare de prestări servicii în domeniul industriei agrementului național și internațional, edificarea obiectivelor culturale, acțiuni

educative și instructive, organizarea de expoziții, iarmaroace, concursuri, festivaluri, competiții naționale și internaționale, activități publicitare, inclusiv radiotelevizate, alte manifestări specifice regimului de zonă liberă.

Însă, schimbările politice care au avut loc în perioada ce a urmat în Republica Moldova nu au permis realizarea acestei intenții. În situația creată muzeografi au

Proiectul-concepție de edificare a Muzeului Satului la Porțile orașului Chișinău, în sectorul Botanica, elaborat de grupul condus de Eugen Bâzgu

continuat cercetările de teren pentru identificarea monumentelor, fotografierea lor, elaborarea proiectelor de demontare și strămutare a monumentelor, aflate în ultima fază de dispariție, pentru păstrarea în depozitele Muzeului, colectarea obiectelor etnografice. Au fost cercetate încă 250 de sate, creându-se în consecință o arhivă unică în republică ce include circa 25 000 de negative și fotografii ale monumentelor de arhitectură populară, peste 21 200 de imagini digitale, sute de proiecte și relevouri arhitecturale a peste 300 de obiecte și monumente de arhitectură populară, 5 700 pagini dactilografiate cu descriere de obiceiuri și datini populare din 242 de sate. Muzeul a elaborat și înaintat diferite proiecte finanțatorilor din interiorul țării și din afara ei, a colaborat cu mai multe structuri interesate de realizarea acestui Program, dar edificarea Muzeului Satului necesita eforturi mult mai mari.

Pentru a testa atitudinea societății civile față de edificarea Muzeului Satului, direcția Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală a lansat acum doi ani și jumătate, în colaborare cu Compania Publică de Stat „Teleradio Moldova”, acțiunea „Intră în Istorie dăruind Muzeului un obiect” și a realizat, până la finele anului 2007, un ciclu de emisiuni „Muzeul Satului – o vatră a tuturor satelor”. În cadrul acțiunii, muzeograful s-au deplasat în majoritatea raioanelor republicii colectând peste 3000 obiecte, printre care o biserică de lemn, o școală, o casă tradițională din zona Codrilor, instalația de măcinat a unei mori cu aburi, un scrânciob tradițional, piese de mobilier, unelte de muncă, obiecte de uz casnic etc., donate de către comunitățile rurale, administrația publică locală, persoane fizice și juridice.

Pentru a sensibiliza atitudinea administrației publice, la 24 octombrie 2005 în incinta Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală a fost organizată în direct o emisiune televizată „Muzeul Satului – vatră a tuturor satelor”, cu participarea reprezentanților Guvernului, Parlamentului, Președinției și administrație publice locale, în cadrul căreia a fost abordată problema creării Muzeului Satului în condițiile actuale. Au fost lansate inițiative importante de susținere a edificării lui din partea sectorului privat, organelor administrației publice centrale și locale.

Reieșind din faptul, că Republica Moldova rămâne a fi unica țară din Europa care nu are un Muzeu de arhitectură populară în aer liber, ținând cont de interesul sporit al opiniei publice pentru acest Muzeu, de existența unor programe de stat, care prevăd valorificarea patrimoniului cultural și inclu-

derea lui în circuitul turistic național și internațional, că în ultimii ani țara noastră a ratificat și aderat la mai multe convenții UNESCO privind protecția Patrimoniului Cultural, realizarea acestui program a devenit un imperativ de dezvoltare a societății noastre, o necesitate vitală a culturii noastre, unica șansă de salvagardare, conservare și valorificare a monumentelor culturii tradiționale a satului moldovenesc aflate în ultima fază de dispariție. Istoria ne oferă ultima șansă pe care nu trebuie să o ratăm. Indiferent de faptul, care partid este la guvernare, statul trebuie să dețină o politică constantă în domeniul culturii, fiindcă de aceasta depinde viitorul țării.

Pe bună dreptate afirmă arhitectul Valentin Mednec, lucrător emerit al Culturii, unul din arhitecții promotori – ai Muzeului Arhitecturii Populare: „Se vor perinda partide, guverne, personalități, conducători foarte mulți până când acest muzeu va fi gătit la înălțimea standardelor internaționale, dar fiecare din ei va avea o șansă în plus, indiferent de opiniile sale politice, să lase o urmă în istorie prin devenire de ctitori ai unei asemenea instituții de prestigiu național și internațional precum este Muzeul Satului, participând direct sau indirect la edificarea lui”.

Bibliografie

1. Jong Adrian, Scongaard Mette – Первые музеи под открытым небом. О народных традициях – музейными средствами // Музеум. nr. 175 (nr. 1, 1993), c. 28-29.
2. Opriș Ioan – Transmuzeologia. București, 2003, p. 69.
3. Nordenson Eva – В начале был Скапсеи // Музеум. nr. 175 (nr. 1, 1993), c. 25.
4. Arhiva Națională a Republicii Moldova (în continuare A.N.R.M.) F. 2, inv. 1, u. P. 5470, f. 128-129.
5. Ursu Mihai – Expoziția Agricolă și Industrială din anul 1889 și crearea primului muzeu public în Basarabia. // Buletin Științific al MNEIN, Vol. 1 (14), serie nouă, 2004, p. 273.
6. A.N.R.M. u. P. nr. 223, f. 240-241.
7. Palade Gheorghe, Ursu Mihai – Expoziția generală din 1925 de la Chișinău. // Buletin Științific al MNEIN Vol. 2 (15) Chișinău, 2005, p. 129.
8. Ștefănuță Petre – Folclor și Tradiții Populare. Chișinău, editura „Știința”, 1991, p. 230.
9. Ibidem. p. 232.
10. Basarabia // Un an de muncă românească. Serbările și Expoziția Dezrobirii. Chișinău, 1942. p. 136.
11. A.N.R.M. – F. P. 2821, inv. 1, d. 6.